

Teden zadružnih domov se na iniciativo graditeljev nadaljuje

Da bi dobili sliko o poteku tedna zadružnih domov v našem okraju, smo šli na pot dne 22. t. m. Krasno modro nebo se je bočilo nad mestom in Dravo, ko smo ob 8. uri vozilj čez dravski most.

Najprej smo se ustavili na zadružnem gradilišču Hajdina.

Prostorno gradilišče je zelo dobro izbrano in nudi vse možnosti razširitve. Pogled pa ni posebno razveseljav. Že dalj časa leži na zakoličenem gradilišču cca. 10 m³ kamna, prepeljanega iz Ptuja z ruševin minoritske cerkve. Nekaj izkopa (25 m³) in plinirane površine (40 m²) je vse, kar je po vsem videzu sodeč, uspeh tega tedna. Gramoza, ki je na licu mesta in zanj ni treba voženj, je nekako 25 m³. Dalje nič. — Zaman iščemo statističarja. Ni ga najti. Zvemo samo, da pričakujejo popoldne udeležbo članov neke sindikalne podružnice iz Ptuja in krajevne LMS.

Do Lovrenca (Dravsko polje) ni daleč. Gradilišče sameva. Predsednika krajevne uprave, tovariša Strelo, najdemo pri obnavljanju ajevogev čevljarske delavnice. Kmalu nas pogovor pouči o tem, da je pri krajevni upravi dovolj dobre volje, da pa neke druge okoliščine potiskajo KU v defenzivo. Gradilišče ima več kot ugodne pogoje za gradnjo. Gramoz in pesek sta na razpolago komaj tri kilometre vstran na gradilišču tovarne Strnišče. Prevoz ni problem. Konj in vpreg je tu dovolj. Opažne deske se dobe na posodo iz tovarne. Kamna je 20 m³ že na gradilišču in brez težav si ga iz Ptuja dopeljejo še po potrebi. Treba je le organizirati voznike, ki so dokaj trdovratni. Zadošča navesti tole: 23 voznikov vozi dnevno za tovarno Strnišče. Ob 17. uri nehajo z delom in čeprav se vračajo po opravljenem delu na domove večinoma mimo zadružnega gradilišča, jim je pretežno, da bi v tovarni pred povratkom naložili 1 ali pol kub. metra materiala, temveč se vračajo prazni. Tipična slika zanikrosti in politične nezgrajenosti na Dravskem polju: Ta teden so izkopali jamo za apno in 13 m³ temeljev. Tov. Nabelsberger Marija je edina in popolnoma sama s hvalevredno vneto pripeljala iz Strnišča z dvema kravama in konjem 2 m³ gramoza. Sindikalna podružnica »Gradis-a«, ki ima do 1400 članov, je obljubila da pride na delo 23. 7. t. l. Železničarski sindikat (58 ljudi) čaka samo na to, da ga KU pozove na delo. Opeke ima skoraj vsaka hiša nekaj in ker ne bodo letos gradili (bodisi, ker ni potrebe ali manjka les, strešna opeka ali kaj drugega), bi jo bilo možno pogodbeno (proti vračilu) zaseči in tako bi se z opeko, ki jo ima KU v Dornavi pripravljeno že iz ruševin, pridobila vsa za dom potrebna količina.

Predvsem kulaška elementa Murko Ivan in Hazimali zavirata gradnjo. Hazimali hujska proti gradnji (kljub zadnji obljubi, da bo v petek, dne 23. t. m., vozil material). Ob priliki »razlaščenja« gmajn v preteklih tednih je povedal na KLO-u: »Če tako delajo, pa ne gre nihče graditi doma«. Murko pa je »daljnovidnejši« in pravi: »Nič ne bomo gradili. Sedaj hočejo, da zgradimo temelje, ko pa bodo ti narejeni, nam vzamejo opeko«. Tipično! Dvojica govori v imenu vseh in misli še, da je to demokracija. — No, spričo ugodnih pogojev upamo s KU vred, da bo delo vendarle še v tem tednu steklo in nadaljujemo pot.

Na poti v Majšperk se peljemo mimo terena, kjer mislijo pridobivati pesek. Nekaj razbrskane zemlje je vse, kar se nudi očem. Prvi dnevi tega tedna so šli mimo njih. Z delom so začeli šele sedaj. 48 prostovoljcev je opravilo 180 ur. Odstranili so staro barako, pridobili 1600 komadov opeke, nakopali 5 m³ kamna, zbrali 2150 d'n ter dali 4 mladince za mesec dni v opekarno Ormož, kjer bodo izdelovali opeko za zadružne domove. S tovarno »Vunateks« so se dogovorili, da bo cca. 280 tamkaj zaposlenih delavcev dve nedelji, t. j. 25. 7. in 1. 8. delalo ves dan udarniško za zadružne domove. Tako dobljeni denar bo uporabljen za intenzivnejše delo na gradilišču z desetimi plačanimi delavci. Oporunizem predsednika KLO-a tov. Dobnika Ja-

koba, kateremu je vse težko in ki menda presoja po sebi delovno ljudstvo, opravičuje edino dejstvo, da imajo do gramoza v Strnišču celih 14 km. Tega z vozovi ne zmorejo, ker je pot v hrib, konjev pa v kraju ni. Treba bo najti vsekakor možnost prevoza s kamioni. KU se še ni domislila tega, da bi zainteresirala tudi Naračlje in Ptujsko goro, ki bosta deležna blagodati doma. Ta uprava je tudi ena izmed redkih, ki ji še ni uspelo prepričati ljudi o tem, da pri zadružnih domovih ne gre za skupne kotle. To ni čudno, če vemo, da drži krajevna uprava propagandne letake na policah v prostorih KLO-a, zvite v lep svežnjič, da ja ne bi prišli ljudstvu pred oči. Kljub nesimpatičnosti misli, da bodo začeli z najeto delovno silo, misli, ki je vse prej kot popularna, je upati, da bodo kljub dvomom tov. Dobnika do konca oktobra pod streho. Cisto drugo sliko nudi gradilišče Stoperce, ki po okolici pri ljudeh glede poleta in delavnosti zelo spominja na Zetale z druge strani Dončke gore. Dosedanji potek dela kaže, da bodo dosegli za ta teden postavljeni plan, ki se glasi: Izgotoviti temelje, napraviti 100.000 komadov opeke, zakuriti prvo peč, pripraviti gradbeni material, kakor kamen, gramoz, pesek, les itd. Na vprašanja, ki jih stavljamo, tu ni slišati kakor v Majšperku: »To je težko! Nasprotno! Jasno zveni Mihov odgovor: »Bomo naredili« ali pa kvečjemu: »Upamo«. Polni navdušenja so nad tednom zadružnih domov. Njihovo samozavest izpričuje njihov odgovor vaščanom Majšperka, ko so jih le-ti prosili za les: »Delajte, in ko boste imeli napravljenega toliko kot mi, vam ga damo! Člani sindikata gozdnih delavcev (7) so se obvezali, dati ta teden po en delovni dan. Od nedelje je delalo 94 ljudi, ki so opravili 752 ur. Temelji so do polovice vbetonirani. Opeke imajo v vzorni opekarni čez 60.000, prvo peč bodo zakurili najkasneje v nedeljo. Raznega lesa imajo sedaj zbranega 48 m³, kamna 30 m³ in apna 3200 kg. Samo gramoza ni in peska tudi ne. Predsednik Vrabčič Janko in administrator KLO-a Adam sta tukaj duša vsega dela. Dobro pomoč imata v bratu predsednika Vrabčiča, Ignacu. Ko mislijo ti trije na gramoz in pesek, jim je težko. Po gramoz v Strnišču imajo kar 19 km. Pa so ga že mnogo pripeljali, vendar žele, da bi dobili tudi avtomobile, ker da z vprežnimi vošnjami ne bodo končali do konca septembra. Spričo njihove delavnosti jim želimo še boljšega uspeha in že smo na poti v Podlehnik. Od daleč že gledamo vrsto pet do šest voznikov, ki so pravkar pripeljali 12 m³ hlobovine na gradilišče. Od sonca zagorela telesa se trudijo z razkladanjem dolgih tramov. Po planu bi sicer morali priti do prvega nadstropja, vendar bo naloga težko izvedljiva, ker jim nagajajo temelji. Tehnični vodja Missoni zahteva vedno globlje kopanje temeljev zaradi mehkega terena. Tu in tam so prišli do talne vode. Aktivist Nasko Franc ni štedil ne časa ne sil in je samoiniciativno iskal material, kot gramoz, pesek, apno in podobno. Tu sem vozijo kamenje iz ruševin minoritske cerkve v Ptuj in tako dejansko dokazujejo, kako nastajajo v sredi Haloz iz ruševin starega, temelji novega življenja. Po treh mesecih mirovanja je gradilišče Podlehnik v tednu zadružnih domov resnično zaživel. V petih dneh je delalo 198 prostovoljcev in opravilo 1120 ur. Od začetka gradnje v mesecu februarju do tega tedna pa so opravili komaj 677 ur. Velik del tega bremena nosijo člani sindikata državnega posestva. Dokončali so izkop, navozili 22 m³ gramoza, 10 m³ kamna in 40 m³ lesa. Tovariš Dreu je ves navdušen in bi dogradil dom najraje kar jutri. Vidi ga že zgrajenega na lepem stavbišču ob glavni cesti Ptuj—Podlehnik. Teško čaka, da pride v ponedeljek zidar, ki dokončuje zadružno gradnjo v vinogradniški zadrugi Dežno-Gorca. Skupnih kotlov se ljudstvo ne boji več in če bi bilo potrebno organizirati »mesec zadružnih domov«, bi bili Podlehničani gotovo med prvimi, ki bi z veseljem ves mesec tekmovali z vsemi gradilišči v okraju. Enak polet je na gradilišču Leskovec. Tja pridemo po slabi cesti skozi lepo haloško kotlino že v žarkih sonca, ki se

močno nagiblje na zapad. V nedeljo je na tem gradilišču rastla še zelenjava. Danes je vse živo. Temelji so v glavnem končani, spriti se betonira, kar na cesti v dveh skupinah. Avto, katerega so vsi veseli, da ga danes imajo, komaj dohaja z vožnjo gramoza. Tudi kamen roma iz 1,5 km oddaljenega kamnoloma neprestano. Trdovratno in vztrajno vlečejo vozove na videz okorni voli, ki pa so močni, da se čudiš gibajočemu se mišičevju pod svetlo kožo. V petih dneh je delalo 221 ljudi. Napravili so 910 ur. Zemlje so izkopali 75 m³, gramoza navozili 20 m³, kamna 35 m³, lesa 3 m³. Zabetonirali so 23 m². Tov. Kozel Feliks je v tridesetih vošnjah sam opravil 46 ur in navozil 24 kub. metrov kamenja. To lepo kaže grafikom in »Sten-čas«, ki podžiga vse k stopnjevanju naporov. Istočasno rušijo stavbo v bližini in se vesele opeke, ki jo bodo pridobili. Vse kaže, da bodo dosegli za ta teden postavljeni plan. »Kamion!« To je bila njih edina želja in danes, ko se jim je ta želja izpolnila, hite na vse pretege. Gramoz je daleč. Tudi tukaj se navdušujejo za »zadružni mesec« in mi jim obljubljamo, da bomo sporočili njihove želje okrajni upravi.

Gradilišče Sv. Vid je bilo še v soboto malone nedotaknjeno v svoji zeleni travniški odeji. V ponedeljek je prišlo do spora med aktivistom tov. Maučičem in KU. V sredo so prišli v Ptuj in prosili pomoči. Danes so na konju in je dobro. Delalo je doslej 216 ljudi, ki so opravili 880 ur. Temelji so v glavnem izkopani in to vzorno. Pri izkopu jame za apno so dosegli 35 m³. Kamna je na gradilišču 35 m³, gramoza pa 11 m³. Ni videti, da bi delovni polet padal. Domačini jemljejo sedaj zadevo že resno. Tudi mi jim želimo ob slovesu vztrajnosti in volje, da bi z isto vneto nadaljevali začeto delo.

Turnišča ni videti od daleč. Dnevna naloga je bila: začeti z gradnjo zidu. Radovedno čakamo na ovinek, da zagledamo stavbišče. Končno: zid je tul Plan za četrtek je dosežen. To je poleg Gorišnice, Markovc, Vel. Nedelje in Grajene trenutno med najboljšimi gradilišči. Številke nam povedo, da je od nedelje 284 ljudi v 1153 urah izkopalo 119 m³ zemlje, zabetoniralo 51 m³, zazidalo 6 m³, pripeljalo na gradilišče 59 m³ gramoza, 7 m³ peska in 31 m³ kamna. Podrli so še 7 kub. metrov lesa. Opeke je na stavbišču do 10.000, apna 17.500 kg. Ti uspehi so plod uporne borbe, v kateri so se složno borili KU, aktivist, tehnik in član okrajne uprave. Tovariši Pal, Bedrač Franc, Galun Ivan, Ljubec Ivanka, Struna Bogdan, Boris Urbančič in še mnogi drugi so se ta teden izkazali. Gradbena ekipa MLO Ptuj s tov. Zgahnom na čelu je častno izpolnjevala svojo obvezo v okviru Tedna zadružnih domov. Pohvalo zaslužijo tudi nekateri domačini-vozniki, nekateri so te dni dali po šest voženj na Jan. Mladina čaka nestrno na kamione za prevoz opeke iz Zetal, ki se lahko izvrši samo ponoči. Obljubila je dati kar dve izmeni. Turnišču ni treba drugega, kakor obdržati polet ter zboljšati organizacijo dela in KU bo mogla v najkrajšem času povabiti vse na otvoritev doma.

Te vrste nam povedo, da smo v tednu zadružnih domov napravili ogromen korak naprej pri hotenju doseči plan gradnje domov za leto 1948. Je pa treba poudariti dejstvo, da so k temu uspehu največ pripomogle sindikalne podružnice delavcev in nameščencev, ki so na ta način dokumentirale resničnost trditve, da je delavski razred avantgarda pri izgradnji socializma. Jasno je, da v prihodnje, predvsem pa v času podaljšane tedna zadružnih domov vse kmečke množice s svoje strani doprinesejo delež, ki so ga ti domovi in njihova izgradnja bili dosedaj od njih vse premalo deležni. Pri tem ne gre za prazne želje, temveč za nujnost, ki jo je treba uresničiti. Zavedati se namreč moramo, da bodo služili zadružni domovi predvsem kmetu, njegovi izobrazbi, njegovemu dvigu in da je tedaj on prvi poklican, da si jih zgradi.

Frnk.